

Bomen in de gemeente Deurne

kadernota bomenbeleid

4 december 2008

Deze kadernota bomenbeleid is opgesteld door de gemeente Deurne in samenwerking met Heukelom Verbeek landschapsarchitectuur uit Gulpen. Bij realisatie van het voorstel tot de herziening van het kapvergunningstelsel is door de gemeente Deurne en Heukelom Verbeek landschapsarchitectuur nauw samengewerkt met mr. B.M. Visser, Juridisch Raadgever Natuur, Bos en Landschap uit Winterswijk.

Bomen in de gemeente Deurne

kadernota bomenbeleid

vastgesteld in de Raad d.d. 27 januari 2009

4 december 2008
dossiernummer: DE-100.800

Inhoudsopgave

Inhoudsopgave	4
Inleiding	5
1 De Bomenbeleidsvisie	6
2 Verankering van de bomenbeleidsvisie	8
2.1 Groenstructuurplan	8
2.2 Lijst beschermingswaardige bomen en houtop- standen	8
2.3 Handleiding bomen	9
3 Herziening kapverordening	11
4 Uitwerking kadernota bomenbeleid	13

Inleiding

De gemeente Deurne bezit een waardevolle groenstructuur met daarbinnen een kenmerkend en gevarieerd bomenbestand, dat in hoge mate beeldbepalend is in zowel de dorpen als in het omringende buitengebied. De bomen bepalen grotendeels de sfeer van de openbare ruimte en zorgen daarmee voor een leefbare omgeving. Daarnaast dragen bomen bij aan een aangenaam microklimaat in de vorm van verkoeling op hete zomerdagen en het zorgen voor beschutting door het breken van de wind. Ook als leefgebied voor verschillende dieren zijn bomen van groot belang. In het algemeen worden bomen door de inwoners van de gemeente Deurne positief gewaardeerd. De waardering kan echter ook negatief zijn, vanwege hinder en overlast die bomen kunnen veroorzaken.

De voor u liggende kadernota bomenbeleid geeft de kaders waarmee rekening moet worden gehouden. De doelstellingen zijn:

- Het behouden en versterken van een duurzame bomenstructuur die de gewenste functies op lange termijn kan vervullen.
- Waarborgen voldoende groen in nieuwbouwsituaties.
- Het creëren van een duurzaam veilig en vitaal gemeentelijk bomenbestand.
- Het extra beschermen van waardevolle en bijzondere bomen en houtopstanden.
- Het aangeven van doelgerichte oplossingen m.b.t. keuze van standplaats en soort, de aanplant, het beheer en het onderhoud van bomen.
- Hinder en overlast van bomen beperken.
- Deregulering van het kapvergunningstelsel.

Opbouw kadernota bomenbeleid

Om de doelstellingen voor het bomenbeleid te kunnen verwezenlijken kent deze kadernota de volgende opbouw:

1. **Visie op bomen:** In dit eerste deel wordt een algemene visie op bomen gegeven met het belang, de functies en de waarden van bomen binnen onze leefomgeving.
2. **Verankering bomenbeleidsvisie:** In hoofdstuk 2 wordt aangegeven welke beleidsplannen hiertoe nodig zijn, te weten.
 - Het Groenstructuurplan, met als onderdeel de gewenste bomenstructuur.
 - De Lijst van beschermingswaardige bomen en houtopstanden.
 - De Handleiding Bomen (randvoorwaarden m.b.t. aanplant, beheer en onderhoud van bomen).
3. **Herziening kapverordening:** In hoofdstuk 3 wordt aangegeven hoe om te gaan met deregulering van het kapvergunningstelsel.

1 De bomenbeleidsvisie

Bomen zijn geen op zichzelf staande elementen, maar zijn een wezenlijk onderdeel van het woon- en leefmilieu van mens en dier. Bomenstructuren dooraderen de gehele gemeente Deurne. Deze structuren zijn onlosmakelijk verbonden met de bebouwde omgeving net zoals de bossen en laanstructuren in het buitengebied onlosmakelijk verbonden zijn met het aanwezige landschap. Naast het bevorderen van de leefbaarheid vervullen boombeplantingen en houtopstanden binnen deze 'groene' gemeente vele functies, welke hieronder kort worden toegelicht:

- **Bevorderen kwaliteit woon- en leefomgeving:** Dorpen en wijken met bomen, boeiend en bloeiend groen worden steevast beter gewaardeerd dan dorpen en wijken zonder groen. Bomen en groen dragen bij aan het welbevinden, het leef- en woongenot.
- **Beeldbepalende functie:** Groen en bomen in het bijzonder leveren een bijdrage aan de visuele aantrekkelijkheid van de woonomgeving. Daarnaast dragen zij bij aan de kwaliteit van de architectonische vormgeving van de woonomgeving. Het toepassen van verschillende vormen en typen boombeplantingen en houtopstanden in de loop van de geschiedenis bepaalt en versterkt het gebiedseigen karakter en de geschiedenis, kortom het beeld / de identiteit van een wijk, dorp, of landschap.
- **Structurerende / ordenende functie:** Naarmate een dorp of wijk groeit, is ordening steeds belangrijker om nog enigszins oriëntatie binnen de toenemende complexiteit mogelijk te maken. Door structurerend groen in onder meer de vorm van bomen toe te passen neemt de 'afleesbaarheid' van de bebouwde omgeving toe. Met afleesbaarheid wordt het gemak bedoeld, waarmee delen van een dorp of wijk herkend worden en inwoners en bezoekers zich kunnen oriënteren en de weg kunnen vinden.

- **Ecologische functie:** Bomen spelen een wezenlijke rol binnen ecologische structuren. Bomen bieden onderdak aan velerlei organismen, van broedvogels en zoogdieren tot op bepaalde boomsoorten aangewezen insecten, mossen en paddenstoelen. Daarnaast creëren bomen met hun wortelstelsel en het blad, dat in de herfst van de bomen valt, specifieke bodemcondities voor de aanwezigheid van bijzondere kruidenvegetaties en insectenpopulaties. Ook fungeren (lijnvormige) bomenstructuren als geleidingsroutes voor bijvoorbeeld vleermuizen.
- **Educatieve functie:** Een aspect van bomen en ook van ander groen is, dat mensen al dan niet bewust kennismaken met natuurlijke processen. Door het uitlopen van de knoppen, het bloeien, het verkleuren en vallen van de bladeren en de vorming van vruchten zijn de jaargetijden beleefbaar. Kinderen zullen de natuur leren kennen en waarderen door op te groeien in een groene omgeving.
- **Recreatieve functie:** Groen en bomen bepalen in hoge mate het karakter en de sfeer van een landschap en de bebouwde omgeving. Het aangename groene karakter van de gemeente nodigt uit tot verpozen, tot recreëren en schept daarmee condities voor al of niet toevallige sociale ontmoetingen. Deze recreatieve functie hangt samen met het welbevinden en de gezondheid van de bewoners.
- **Economische functie:** Plaatsen met een groen karakter, met uitnodigende entrees, groene woonwijken, statige lanen en parken, hebben een wervend effect op bedrijven, investeerders en individuen. Dit kan positieve invloed hebben op een gevarieerde bevolkingsopbouw, op bedrijfsomzet en werkgelegenheid. Bomen en het landschap hebben indirect een economisch rendement.
- **Milieufunctie:** De aanwezigheid van groen binnen een dorp of wijk verbetert de kwaliteit van de leefomgeving van de mens. Natuur en groenvoorzieningen, maar bomen in het bijzonder, leiden tot een verbetering van het klimaat in de bebouwde omgeving. Het wordt onder andere minder warm en de luchtvochtigheid neemt toe. Schadelijke concentraties NO₂ en ozon zijn lager in buurten met meer groen.

Gezien deze diversiteit aan functies en het belang daarvan wordt veel waarde gehecht aan duurzaam behoud van het bestaande bomenbestand en waar nodig aan een verdere ontwikkeling van het bomenbestand. Al de functies die bomen vervullen dienen in samenhang met elkaar en in de ruimere context van het landschap te worden beoordeeld.

2 Verankering van de bomenbeleidsvisie

Om de in hoofdstuk 1 genoemde waarden en functies van bomen gestalte te geven binnen het bomenbeleid, wordt de visie verankerd in de volgende plannen:

1. Een groenstructuurplan.
2. Een lijst van beschermingswaardige bomen en houtopstanden.
3. Een handleiding bomen.

2.1 Groenstructuurplan

Deurne is een gemeente met een groen karakter dat in grote mate door bomen wordt bepaald. Om het groene karakter te bewaken en tevens te versterken of te verbeteren, is een groenstructuurplan een belangrijk beleidsplan. De gewenste bomenstructuur wordt een onderdeel van het groenstructuurplan. Het doel hiervan is het veiligstellen en ontwikkelen van de specifieke en gewenste kwaliteitskenmerken van de functie en aanwezigheid van bomen in de openbare ruimte van de dorpen en het buitengebied van de gemeente Deurne. Het groenstructuurplan geeft daarvoor een integrale- en langetermijnvisie op de functie en aanwezigheid van bomen in de openbare ruimte aan, voor de looptijd van 10 tot 20 jaar. Het opstellen van het groenstructuurplan zal in 2009 in samenspraak met een klankbordgroep gebeuren.

2.2 Lijst beschermingswaardige bomen en houtopstanden

Naast waardevolle bomenstructuren, zijn binnen de gemeente Deurne meerdere bijzonder waardevolle en monumentale bomen en houtopstanden aanwezig, die een belangrijke rol spelen in het landschappelijk beeld of het (straat)beeld binnen de bebouwde kom. Deze 'groene parels' vragen om extra bescherming.

Het is daarom, mede in het licht van de voorgenomen herziening van de kapverordening (hoofdstuk 3), van belang om een lijst te maken waarop deze groene parels staan aangegeven. Daarbij is het belangrijk, dat zowel de groene parels in de dorpen als de groene parels in het buitengebied op de lijst worden geplaatst. Voor het opstellen van de lijst is het van belang eenduidige beoordelingscriteria en een inzichtelijke methodiek te ontwikkelen. Daarbij dienen zoveel mogelijk objectieve, meetbare, kenmerken gebruikt te worden, die bij een eventuele ontheffingsaanvraag ook als concrete onderbouwing van de besluitvorming gebruikt kunnen worden.

Voor de status waardevol dient een boom onder andere minimaal 40 jaar oud te zijn (representatieve stamdiameter > 35 cm) en voor de status monumentaal in ieder geval 80 jaar (representatieve stamdiameter > 65 cm). Deze bomen en houtopstanden kunnen zowel publiek als privaat eigendom zijn. Of een boom of houtopstand op de lijst wordt opgenomen hangt af van de beoordeling van de totale waarde van geïnventariseerde kenmerken van de boom of houtopstand. De uitgebreide toelichting op de teoetsingscriteria is in het document 'De groene parels van Deurne, uitwerking lijst beschermingswaardige bomen en houtopstanden' opgenomen.

Na afronding van de inventarisatie worden alle eigenaren van de op de lijst geplaatste parels aangeschreven. Zij worden gewezen op de gevolgen van de plaatsing op de lijst en

op subsidiemogelijkheden met betrekking tot beheer en onderhoud. Ook hebben particulieren de mogelijkheid bezwaar aan te tekenen tegen plaatsing op de lijst.

De klankbordgroep vindt het belangrijk dat de gemeente Deurne particulieren tegemoet komt in het beheer van monumentale bomen en houtopstanden. De wijze waarop dit wordt vormgegeven wordt na het opstellen van de lijst uitgewerkt. Teneinde de lijst van beschermingswaardige bomen en houtopstanden actueel te houden, dient deze minstens eenmaal per vijf jaar te worden bijgewerkt en te worden vastgesteld door het College.

2.3 Handleiding bomen

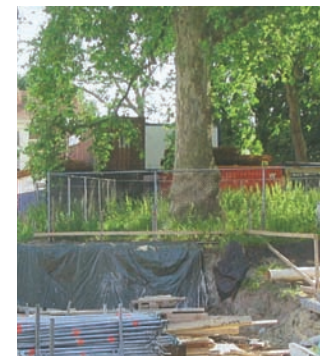
Tenslotte is het noodzakelijk dat het toetsingskader omschreven wordt om een duurzame en vitale bomenstructuur te realiseren en in stand te houden. Vooral binnen de bebouwde omgeving en langs wegen staan bomen onder druk door het toepassen van (boomonvriendelijke) verhardingen, slechte groeiplaatsen, ziekten en plagen, kabels en leidingen, infrastructuure-, bouw- en onderhoudswerkzaamheden rondom bomen. In het buitengebied staan bomen onder druk ten gevolge van grondbewerkingen, grazend vee nabij bomen en verdergaande schaalvergroting. Het toetsingskader wordt nader uitgewerkt in de op te stellen 'Handleiding bomen'.

De volgende richtlijnen zullen nader worden uitgewerkt:

- **Richtlijnen met betrekking tot de aanplant van bomen:** Voorafgaand aan het aanplanten dient een drietal zaken bekend te zijn. De eerste twee betreffen het inventariseren van de ondergrondse en bovengrondse condities (leidingen, nabijheid gevels, lantaarnpalen enz.) en de ruimte die voor een boom beschikbaar is. Daarnaast is het van belang, dat de kwaliteit van het plantmateriaal van dien aard is, dat dit van begin af aan een goede start kan maken. Als onderdeel van het bomenbeleid wordt een protocol opgesteld met betrekking tot het aanplanten van bomen in het openbare

domein, zodat de aanplant van bomen tot een duurzaam resultaat leidt.

- **Richtlijnen soortkeuze bomen:** Ten behoeve van de realisatie van een vitale en duurzame bomenstructuur moet een goede afweging plaatsvinden in de toepassing van boomsoorten. De keuze van de boomsoorten is afgestemd op de bodemgesteldheid en de waterhuishouding. Daarnaast dienen aspecten, zoals de benodigde ondergrondse en bovengrondse ruimte, de gewenste bloeiwijze, bladkleur en boomgrootte, de vatbaarheid voor ziekten en plagen, mogelijke hinder (voorkomen is beter dan genezen) en invasieve boomsoorten (niet gewenste soorten), onderzocht te worden.
- **Richtlijnen indien (bouw)werkzaamheden plaatsvinden in directe nabijheid van te handhaven bomen:** Bouwwerkzaamheden kunnen grote gevolgen hebben voor bomen die op een bouwplaats staan en behouden dienen te blijven. Ditzelfde geldt ook voor werkzaamheden aan de infrastructuur. Daarnaast vragen ook bomen buiten de bouwplaats / het werkterrein, langs de (tijdelijke) toegang tot of langs de rand van de bouwplaats / het werkterrein, bescherming, indien niet gegarandeerd kan worden dat de bomen schadevrij en vitaal blijven. Ten behoeve van de bescherming van bomen dienen voorschriften te worden opgenomen in het (bouw)bestek en te worden gehandhaafd.
- **Richtlijnen voor bomen en groen in nieuwbouwsituaties:** Teneinde het groene karakter van de gemeente voor de toekomst te behouden is het van belang om bij nieuwbouwprojecten rekening te houden met de aanleg van openbaar groen. Gekozen wordt voor het opstellen van normen voor de toe te passen hoeveelheid groen en de kwaliteit van het groen.
- **Richtlijnen boomziekten en -plagen:** De omgang met ziekten van en plagen in bomen die gevaar of grote hinder opleveren moet door de gemeente bij verordening geregeld zijn. Daarnaast dient te worden vastgelegd hoe de daadwerkelijke bestrijding van de meest voorkomende ziekten en plagen wordt aangepakt.

- **Richtlijnen bomen en hinder:** Er zijn verschillende verschijnselen die de aanwezigheid van bomen begeleiden en die oorzaak kunnen zijn van hinder (wortelopdruk, drup (honingdauw en/of roetdauw) door luisaantasting, schaduwwerking, etc.). Daarom moet de gemeente beschikken over een quoteringsysteem, dat aangeeft hoe op bepaalde vormen van hinder gereageerd dient te worden. Per type hinder geeft een quoteringsysteem dan aan wanneer deze hinder door de gemeente echt als hinder wordt beschouwd, welke preventieve maatregelen zij eventueel kan nemen ter voorkoming van dit soort klachten, welke praktische en duurzame oplossingen er bestaan en indien de hinder hiermee niet te verhelpen is welke vervolgstap mogelijk is.
- **Richtlijnen met betrekking tot het beheer van bomen:** Om te voorkomen dat het beheer en onderhoud van het bomenbestand op ad-hoc basis geschiedt en mogelijk hinder en gevaarlijke situaties kunnen ontstaan, dient het groenbeheer systematisch te verlopen conform een groenbeheerplan. Het reguliere beheer is onderdeel van de zogenaamde zorgplicht. Dit houdt in, dat de gemeente als eigenaar van bomen verplicht is haar bomenbestand te onderhouden.

Het opstellen van een 'Handleiding bomen' zal in samenspraak met een klankbordgroep gebeuren.

3 Herziening kapverordening

De rechtsbescherming van de bomen is vastgelegd in de Algemene Plaatselijke Verordening (A.P.V.). In de huidige vorm zijn alle bomen kapvergunningplichtig, met uitzondering van de bij Boswet genoemde uitzonderingen. De bomen waarvoor nu een kapvergunning dient te worden aangevraagd zijn niet altijd beschermingswaardig. In 2008 heeft de Raad van de gemeente Deurne zich uitgesproken voor deregulering van het kapvergunningstelsel.

De wens tot deregulering en vereenvoudiging van het kapvergunningstelsel en de bescherming van waardevolle en monumentale bomen betekent dat het huidige algemene kapverbod wordt vervangen door een concreet kapverbod voor enkel de aangewezen beschermde bomen. Enerzijds komt op deze wijze een aanzienlijk percentage van de jaarlijkse hoeveelheid te verwerken kapvergunningaanvragen voor particuliere bomen te vervallen (circa 90%). Anderzijds kan voor de overgebleven (circa 10%) aanvragen en de aanvragen voor gemeentelijke bomen op een objectieve wijze worden aangegeven of en zo ja onder welke condities een kapvergunning verleend wordt en welke tegenprestatie daar al dan niet tegenover staat.

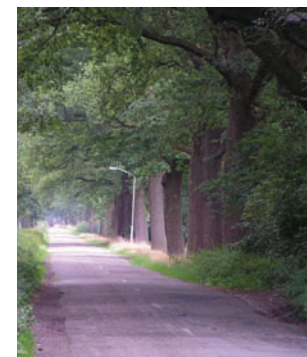
Dit hoofdstuk behandelt in het kort de uitgangspunten met betrekking tot de herziening van kapverordening. De uitgebreide toelichting is als losse bijlage bij de kadernota gevoegd.

Ontheffingsstelsel

In vergelijking met het huidige systeem blijven uitsluitend de meest waardevolle bomen en houtopstanden, de groene parels, voor bescherming over. Bij een ontheffingenstelsel is het uitgangspunt dat in beginsel geen ontheffing voor het kapverbod van waardevolle of monumentale bomen verleend wordt, tenzij sprake is van zwaarwegende verwijderingsbelangen.

Een ontheffingssysteem beschermt dus een selectie van concreet aangewezen beschermingswaardige bomen en houtopstanden, die op lijst(en) en kaart gezet zijn. Het belang van het behoud van bomen wordt onderverdeeld in drie categorieën, waarvan bomen en houtopstanden uit de eerste twee categorieën beschermingswaardig zijn:

- **Waardevolle en monumentale bomen en houtopstanden:** Dit zijn alle gemeentelijke en particuliere bomen en houtopstanden die conform de beoordelingscriteria op de lijst en kaart van groene parels in de gemeente Deurne zijn geplaatst. Deze verdienen een maximale bescherming. Voor deze bomen en houtopstanden wordt in beginsel geen ontheffing verleend anders dan bij zeer hoge uitzondering.
- **Beschermingswaardige boomstructuren:** Hieronder vallen alle structuurbomen van overheidsinstanties die zijn opgenomen in het groenstructuurplan.
- **Ontheffingsvrije bomen** (vaak aangeduid als 'vergunningsvrije' bomen): Dit zijn alle bomen die niet tot de hierboven genoemde categorieën behoren. Deze categorie wordt niet geregistreerd.

4 Uitwerking kadernota bomenbeleid

In hoofdstuk 2 en 3 is aangegeven hoe de bomenbeleidsvisie wordt verankerd binnen het bomenbeleid en hoe het bomenbeleid ook juridisch verankerd wordt. Hieronder is kort aangegeven welke plannen en herzieningen opgesteld dienen te worden om het bomenbeleid tot een afgerond geheel te maken.

- Opstellen **groenstructuurplan** voor de gehele gemeente. De bomenstructuur is hier onderdeel van;
- Opstellen **lijst beschermingswaardige bomen en houtopstanden** voor zowel dorpen als buitengebied;
- Uitwerken gemeentelijke **ondersteuning** van het beheer en onderhoud aan particuliere monumentale bomen en houtopstanden;
- Opstellen **handleiding bomen** met mogelijk als zelfstandige documenten:
 - Groenbeheerplan voor het beheer en onderhoud aan het openbaar groen van de gemeente;
 - Richtlijnen voor aanleg van groen en aanplant van bomen in nieuwbouwsituaties;
 - Protocollen m.b.t. de omgang met boomziekten en plagen;
 - Quoteringsstelsel m.b.t. de omgang met klachten van burgers inzake hinder veroorzaakt door bomen en houtopstanden;
- Herzien afdeling 'het bewaren van houtopstanden' in de **A.P.V.**;
- Instellen **herplantfonds** voor het labellen van de financiële herplant van bomen. Deze gelden worden ingezet voor de aanplant van bomen in de gemeente;

- Opstellen **handhavingsprotocollen** ten behoeve van het behoud van waardevolle en monumentale bomen en houtopstanden van zowel particulieren als de overheid en bomenstructuren in eigendom van de overheid.

